

ชื่อหนังสือ อินทิกรัล
บาร์โค้ด 9789743895562
ISBN 974-389-556-6

Integral

อินทิกรัล

อินทิกรัลชั้นเดียว
อินทิกรัลสองชั้น อินทิกรัลสามชั้น

สำหรับนักศึกษา ระดับ ปวช./ปวณ. และผู้ที่สนใจทั่วไป

รศ. ธีระศักดิ์ อัจฉริยะกุล

Integral อินทิกรัล

สำหรับนักศึกษาระดับ ปวส./ปริญญาตรี และผู้ที่สนใจทั่วไป

โดย... รศ. วีระศักดิ์ อัจฉนนท์

บริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด
SKYBOOK COMPANY LIMITED

515/276-8 ถ.รังสิต-ปทุมธานี ต.ประชาธิปัตย์ อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12130
โทร. 0-2958-1125-7, 0-2567-5119 โทรสาร. 0-2567-5105
e-mail: sales@skybook.co.th

www.skybook.co.th

“อินทิกวีร”

พิมพ์ครั้งที่ 1 มกราคม 2548

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

ห้ามคัดลอกถ่ายเอกสารหรือพิมพ์

หรือวิธีหนึ่งวิธีใดของหนังสือเล่มนี้ก่อนได้รับอนุญาต

จากบริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด

ราคา 280 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ธีระศักดิ์ ภูรีจันทรนันท์

อินทิกวีร -- ปทุมธานี : สกายบุ๊กส์, 2548.

432 หน้า

1. อินทิกวีร I. ชื่อเรื่อง

515 . 43

ISBN: 974-389-556-6

S7901-30-01-05

จัดพิมพ์และจำหน่ายโดย

บริษัท **สกายบุ๊กส์** จำกัด

SKYBOOK COMPANY LIMITED

515/276-8 ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร 10110

โทร. 0-2958-1125-7, 0-2567-5119 โทรสาร. 0-2567-5105

e-mail: sales@skybook.co.th

www.skybook.co.th

พิมพ์ที่ บริษัท สยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด

459 ซอยพญาไท 1 (ลาดพร้าว 48) แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310

โทรศัพท์: 0-2694-3010

ตำราอินทิกรัล (Integral) เล่มนี้ ผู้เขียนได้เขียนและเรียบเรียงขึ้นเพื่อใช้ในการประกอบการเรียนการสอนวิชาแคลคูลัส ในระดับปริญญาตรีและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ผู้เขียนได้เขียนและเรียบเรียงเนื้อหา ดังนี้

1. อินทิกรัลชั้นเดียว
2. เทคนิคของการอินทิเกรต
3. อินทิกรัลจำกัดเขตและการประยุกต์
4. อินทิกรัลสองชั้น
5. อินทิกรัลสามชั้น

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าตำราอินทิกรัลเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ในการประกอบการเรียนการสอน ต่อนักศึกษา และผู้ที่ต้องการใช้ประกอบการศึกษาเพิ่มเติม

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่มีพระคุณอันยิ่งใหญ่มหาศาลหาสิ่งใดเสมอมิได้ ทั้งคุณครู และอาจารย์ทุก ๆ ท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้เขียน และรวมถึงครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่งของผู้เขียน

รองศาสตราจารย์ระศักดิ์ อูร์จันนันท

	หน้า
บทที่ 1	
อินทிரัลชั้นเดียว	1
อินทிரัลไม่จำกัดเขต	1
การอินทิเกรตฟังก์ชันพีชคณิต	3
แบบฝึกหัด 1.1	11
คำตอบแบบฝึกหัด 1.1	12
การอินทิเกรตฟังก์ชันเอกซ์โปเนนเชียล	13
แบบฝึกหัด 1.2	16
คำตอบแบบฝึกหัด 1.2	17
การอินทิเกรตฟังก์ชันตรีโกณมิติ	18
แบบฝึกหัด 1.3	21
คำตอบแบบฝึกหัด 1.3	22
การอินทิเกรตฟังก์ชันตรีโกณมิติ ที่ยกกำลังเป็นจำนวนเต็มบวก	23
แบบฝึกหัด 1.4	33
คำตอบแบบฝึกหัด 1.4	34
การอินทิเกรตฟังก์ชันพีชคณิตในรูปกำลังสอง	36
แบบฝึกหัด 1.5	52
คำตอบแบบฝึกหัด 1.5	53
การอินทิเกรตฟังก์ชันไฮเพอร์บอลิก	55
แบบฝึกหัด 1.6	58
คำตอบแบบฝึกหัด 1.6	58
บทที่ 2	
เทคนิคของการอินทิเกรต	59
การอินทิเกรตที่ละส่วน	59
แบบฝึกหัด 2.1	70
คำตอบแบบฝึกหัด 2.1	71

	หน้า
การอินทิเกรตโดยการแทนค่าด้วยฟังก์ชันตรีโกณมิติ	73
แบบฝึกหัด 2.2	86
คำตอบแบบฝึกหัด 2.2	87
การอินทิเกรตโดยการแยกเป็นเศษส่วนย่อย	89
แบบฝึกหัด 2.3	104
คำตอบแบบฝึกหัด 2.3	105
การอินทิเกรตโดยการแทนค่าด้วยตัวแปรใหม่	107
แบบฝึกหัด 2.4	113
คำตอบแบบฝึกหัด 2.4	114
บทที่ 3 อินทิกรัลจำกัดเขตและการประยุกต์	115
อินทิกรัลจำกัดเขต	115
แบบฝึกหัด 3.1	135
คำตอบแบบฝึกหัด 3.1	136
พื้นที่ระนาบ	137
แบบฝึกหัด 3.2	160
คำตอบแบบฝึกหัด 3.2	163
ปริมาตรของรูปทรงตันที่เกิดจากการหมุนรอบ	164
วิธีจัน	167
แบบฝึกหัด 3.3	185
คำตอบแบบฝึกหัด 3.3	186
วิธีเปลือกทรงกระบอก	187
แบบฝึกหัด 3.4	204
คำตอบแบบฝึกหัด 3.4	206
ความยาวของเส้นโค้งระนาบ	207
แบบฝึกหัด 3.5	218
คำตอบแบบฝึกหัด 3.5	220

	หน้า
บทที่ 4 อินทรีสองชั้น	221
อินทรีสองชั้นบน โดเมนรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า	222
แบบฝึกหัด 4.1	231
คำตอบแบบฝึกหัด 4.1	232
อินทรีสองชั้นบน โดเมนทั่วไป	233
แบบฝึกหัด 4.2	261
คำตอบแบบฝึกหัด 4.2	263
การประยุกต์ของอินทรีสองชั้น	265
การหาพื้นที่ของบริเวณระนาบ	265
การหาปริมาตรของรูปทรงตัน	272
แบบฝึกหัด 4.3	279
คำตอบแบบฝึกหัด 4.3	280
การประยุกต์ทางฟิสิกส์	281
แบบฝึกหัด 4.4	299
คำตอบแบบฝึกหัด 4.4	300
อินทรีสองชั้นในพิกัดเชิงขั้ว	301
แบบฝึกหัด 4.5	320
คำตอบแบบฝึกหัด 4.5	322
บทที่ 5 อินทรีสามชั้น	323
อินทรีสามชั้นบนบริเวณรูปทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก	323
อินทรีสามชั้นบน โดเมนทั่วไป	328
แบบฝึกหัด 5.1	358
คำตอบแบบฝึกหัด 5.1	360
การเปลี่ยนตัวแปรในอินทรีสามชั้น	361
อินทรีสามชั้นในพิกัดทรงกระบอก	361
แบบฝึกหัด 5.2	381
คำตอบแบบฝึกหัด 5.2	381
อินทรีสามชั้นในพิกัดทรงกลม	382
แบบฝึกหัด 5.3	401
คำตอบแบบฝึกหัด 5.3	401

	หน้า
แบบฝึกหัด 5.3	401
คำตอบแบบฝึกหัด 5.3	401
แบบฝึกหัด 5.4	402
คำตอบแบบฝึกหัด 5.4	402
การประยุกต์ของอินทิกรัลสามชั้น	403
แบบฝึกหัด 5.5	414
คำตอบแบบฝึกหัด 5.5	416
ภาคผนวก	417
สูตรการหาอนุพันธ์	418
สูตรการอินทิเกรต	419
เอกลักษณ์ตรีโกณมิติ	420
บรรณานุกรม	422

อินทิกรัล

Integral

1 ... อินทิกรัลชั้นเดียว

จากความสนใจในการศึกษาหาพื้นที่ของบริเวณที่ไม่เป็นรูปทางเรขาคณิต เพื่อที่จะหาหลักวิธีการสำหรับการคำนวณหาพื้นที่ของบริเวณที่ไม่เป็นรูปทางเรขาคณิตหรือบริเวณต่างๆ ไปนั้น นิวตัน (Newton) และไลบ์นิซ (Leiniz) ได้ค้นพบหลักวิธีการหาพื้นที่บริเวณต่างๆ ไป โดยใช้ขบวนการย้อนกลับของการหาอนุพันธ์ ซึ่งค้นพบในเวลาใกล้เคียงกัน โดยนิวตันได้ค้นพบในปี ค.ศ.1669 และไลบ์นิซได้ค้นพบในปี ค.ศ.1673 การค้นพบหลักวิธีการนี้ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของแคลคูลัสอย่างแท้จริง

อินทิกรัลไม่จำกัดเขต (Indefinite Integral)

เป็นการศึกษาขบวนการย้อนกลับของอนุพันธ์ หรือ ขบวนการหาฟังก์ชันที่ทราบอนุพันธ์ของฟังก์ชันอย่างมีระบบ

นิยาม 1.1 ปฏิยานุพันธ์ (Antiderivative)

กำหนดให้ $F(x)$ เป็นฟังก์ชันเราเรียกฟังก์ชัน $F(x)$ ว่า เป็นปฏิยานุพันธ์ของฟังก์ชัน $f(x)$ ก็ต่อเมื่อ $F'(x) = f(x)$ สำหรับทุกๆ x ในโดเมนของ $f(x)$

เช่น ฟังก์ชัน $\frac{1}{3}x^3, \frac{1}{3}x^3 - 2, \frac{1}{3}x^3 + 5, \frac{1}{3}x^3 + C$ (เมื่อ C เป็นค่าคงตัวใดๆ) ต่างก็เป็นปฏิยานุพันธ์ของ $f(x) = x^2$ เพราะอนุพันธ์ของแต่ละฟังก์ชันเท่ากับ x^2

เราจะเห็นได้ว่าฟังก์ชันหนึ่งๆ สามารถมีปฏิยานุพันธ์ได้มากมาย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ถ้า $F(x)$ เป็นปฏิยานุพันธ์ของ $f(x)$ หนึ่งฟังก์ชันแล้ว เราสามารถหาปฏิยานุพันธ์ของ $f(x)$ ได้ทั้งหมด ด้วยการบวก $F(x)$ ด้วยค่าคงตัวที่แตกต่างกันไปนั่นคือ $F(x) + C$ เมื่อ C เป็นค่าคงตัวใด ๆ เป็น ปฏิยานุพันธ์ของ $f(x)$ เนื่องจาก

$$\frac{d}{dx}[F(x) + C] = \frac{d}{dx}[F(x)] + \frac{d}{dx}[C] = f(x) + 0 = f(x)$$

ดังทฤษฎีต่อไปนี้

ทฤษฎี 1.1 ถ้า $F(x)$ เป็นปฏิยานุพันธ์ของ $f(x)$ แล้ว สำหรับค่าคงตัว C ใด ๆ ฟังก์ชัน $F(x) + C$

เป็นปฏิยานุพันธ์ของ $f(x)$ ด้วย เช่น จาก $\frac{d}{dx}(\sin x) = \cos x$ จะได้ $F(x) = \sin x$ เป็น

ปฏิยานุพันธ์ของ $f(x) = \cos x$ และเราเขียนทุก ๆ ปฏิยานุพันธ์ของ $\cos x$ ได้ในรูป

$F(x) = \sin x + C$ เมื่อ C เป็นค่าคงตัวใด ๆ

2 อินทิกรัล

เราเรียกวิธีการหาค่าปริพันธ์ในการหาปริพันธ์ว่า การหาปริพันธ์ (Antidifferentiation) หรือ การอินทิเกรต (Integration) โดยใช้สัญลักษณ์แทนดังต่อไปนี้ ถ้ามีฟังก์ชัน $F(x)$ ที่ทำให้ $\frac{d}{dx}(F(x)) = f(x)$ แล้วฟังก์ชันที่เขียนในรูป $F(x) + C$ เป็นปริพันธ์ของ $f(x)$ โดยเขียนแทนด้วยสัญลักษณ์

$$\int f(x) dx = F(x) + C$$

ซึ่งอ่านว่า อินทิกรัลไม่จำกัดเขต ของ $f(x)$ เท่ากับ $F(x)$ บวก C เพราะ $F(x) + C$ ไม่ใช่ฟังก์ชันที่กำหนดแน่นอน แต่เป็นเซตของฟังก์ชันที่เป็นไปได้ทั้งหมด

สัญลักษณ์ $\int$ เรียกว่า เครื่องหมายอินทิกรัล (Integral sign)

$f(x)$ เรียกว่า ตัวถูกอินทิเกรต (integrand)

x เรียกว่า ตัวแปรของการอินทิเกรต (variable of integration)

$\int f(x) dx$ เรียกว่า อินทิกรัลไม่จำกัดเขตของฟังก์ชัน $f(x)$ เทียบกับตัวแปร x

C เรียกว่า ค่าคงตัวของอินทิเกรต (constant of integration)

หมายเหตุ ในตอนแรกจะกล่าวเพียงหนึ่งตัวแปร จึงเรียกว่า อินทิกรัลของฟังก์ชันหนึ่งตัวแปรหรือ

อินทิกรัลชั้นเดียว นั่นเอง เช่น ปริพันธ์ของ $f(x) = x^2$ คือฟังก์ชัน $F(x) = \frac{1}{3}x^3 + C$ ดังนั้น

$$\int x^2 dx = \frac{1}{3}x^3 + C$$

ปริพันธ์ของ $f(x) = \cos x$ คือฟังก์ชัน $F(x) = \sin x + C$ ดังนั้น

$$\int \cos x dx = \sin x + C$$

ข้อสังเกต จากสัญลักษณ์ $\frac{d}{dx}(\dots)$ แทนการดำเนินการหาอนุพันธ์เทียบกับตัวแปรอิสระ x ดังนั้น

สัญลักษณ์ $\int(\dots)dx$ แทนการดำเนินการหาปริพันธ์ หรือการอินทิเกรตเทียบกับตัวแปรอิสระ x

ถ้าเป็นตัวแปรอิสระตัวอื่นที่ไม่ใช่ตัวแปร x แล้ว เราก็สามารถปรับสัญลักษณ์ให้เหมาะสมได้ เช่น

$\frac{d}{dt}(F(t)) = f(t) + C$ และจะได้ว่า $\int f(t) dt = F(t) + C$ ซึ่งเป็นอินทิกรัลไม่จำกัดเขตของฟังก์ชัน $f(t)$ เทียบกับตัวแปร t

ตัวอย่าง 1.1 จงหาค่า $\int(3x^2 - 2x)dx$

วิธีทำ กำหนดให้ $f(x) = 3x^2 - 2x$

พิจารณา ถ้า $F(x) = x^3 - x^2$ จะได้ $F'(x) = 3x^2 - 2x$

นั่นคือ $F(x) = x^3 - x^2$ เป็นปริพันธ์ของ $f(x) = 3x^2 - 2x$

ดังนั้น $\int(3x^2 - 2x)dx = x^3 - x^2 + C$ ■

จากทฤษฎีการหา $F(x)$ นั้นเราจะต้องพิจารณาคาคะเน $F(x)$ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากยิ่ง โดยเฉพาะถ้าหากมีตัวถูกอินทิเกรตที่มีความซับซ้อนก็ยิ่งยากขึ้น เพื่อความสะดวกจึงมีการสร้างสูตรของการอินทิเกรตขึ้น เพื่อทำให้ง่ายขึ้น

การอินทิเกรตฟังก์ชันสามารถแบ่งได้ 2 กรณีดังนี้

1. การอินทิเกรตฟังก์ชันพีชคณิต (Integration of Algebraic Functions)

ฟังก์ชันพีชคณิต (Algebraic Function) คือ ฟังก์ชันพหุนาม ฟังก์ชันตรรกยะ และรวมถึงฟังก์ชันที่ได้จากการ บวก ลบ คูณ หาร และการถอดรากของฟังก์ชันพหุนาม

2. การอินทิเกรตฟังก์ชันอดิศัย (Integration of Transcendental Functions)

ฟังก์ชันอดิศัย (Transcendental Functions) คือ ฟังก์ชันที่ไม่ใช่ฟังก์ชันพีชคณิต เช่น ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ฟังก์ชันตรีโกณมิติผกผัน ฟังก์ชันเอกซ์โปเนนเชียล และฟังก์ชันลอการิทึม เป็นต้น

1. การอินทิเกรตฟังก์ชันพีชคณิต

สูตรการอินทิเกรตฟังก์ชันพีชคณิต

ให้ u และ v เป็นฟังก์ชันของ x และ a, c, n เป็นค่าคงตัวใดๆ แล้วจะได้

1. $\int (f'(x))dx = f(x) + C$
2. $\int du = u + C$
3. $\int audx = a \int udx$
4. $\int u^n dx = \frac{u^{n+1}}{n+1} + C$ เมื่อ $n \neq -1$
5. $\int \frac{du}{u} = \ln|u| + C$
6. $\int (u \pm v)dx = \int udx \pm \int vdx$

ตัวอย่าง 1.2 จงหาค่า $\int (4x^3 + 3x^2 - 2x - 5)dx$

$$\begin{aligned}
 \text{วิธีทำ } \int (4x^3 + 3x^2 - 2x - 5)dx &= \int 4x^3 dx + \int 3x^2 dx - \int 2x dx - \int 5dx \\
 &= 4 \int x^3 dx + 3 \int x^2 dx - 2 \int x dx - 5 \int dx \\
 &= 4 \left(\frac{x^{3+1}}{3+1} \right) + 3 \left(\frac{x^{2+1}}{2+1} \right) - 2 \left(\frac{x^{1+1}}{1+1} \right) - 5x + C \\
 &= x^4 + x^3 - x^2 - 5x + C \blacksquare
 \end{aligned}$$

4 อินทิกรัล

ตัวอย่าง 1.3 จงหาค่า $\int \left(\sqrt[3]{x} + \frac{2}{\sqrt{x}} - \frac{1}{2}x + \frac{3}{x} \right) dx$

$$\begin{aligned}\text{วิธีทำ } \int \left(\sqrt[3]{x} + \frac{2}{\sqrt{x}} - \frac{1}{2}x + \frac{3}{x} \right) dx &= \int \sqrt[3]{x} dx + \int \frac{2}{\sqrt{x}} dx - \int \frac{1}{2}x dx + \int \frac{3}{x} dx \\&= \int x^{\frac{1}{3}} dx + 2 \int x^{-\frac{1}{2}} dx - \frac{1}{2} \int x dx + 3 \int \frac{dx}{x} \\&= \frac{x^{\frac{1}{3}+1}}{\frac{1}{3}+1} + \frac{2x^{-\frac{1}{2}+1}}{-\frac{1}{2}+1} - \frac{1}{2} \left(\frac{x^{1+1}}{1+1} \right) + 3 \ln|x| + C \\&= \frac{3}{4}x^{\frac{4}{3}} + 4\sqrt{x} - \frac{x^2}{4} + 3\ln|x| + C \blacksquare\end{aligned}$$

ตัวอย่าง 1.4 จงหาค่า $\int (3-2x)\sqrt{x} dx$

$$\begin{aligned}\text{วิธีทำ } \int (3-2x)\sqrt{x} dx &= \int 3x^{\frac{1}{2}} dx - \int 2x^{\frac{3}{2}} dx \\&= 3 \int x^{\frac{1}{2}} dx - 2 \int x^{\frac{3}{2}} dx \\&= \frac{3x^{\frac{3}{2}}}{\frac{3}{2}} - \frac{2x^{\frac{5}{2}}}{\frac{5}{2}} + C \\&= 2x^{\frac{3}{2}} - \frac{4}{5}x^{\frac{5}{2}} + C \blacksquare\end{aligned}$$

ตัวอย่าง 1.5 จงหาค่า $\int (2t-3)^2 dt$

$$\begin{aligned}\text{วิธีทำ } \int (2t-3)^2 dt &= \int (4t^2 - 12t + 9t^2) dt \\&= \int 4t^2 dt - \int 12t dt + \int 9 dt \\&= 4 \int t^2 dt - 12 \int t dt + 9 \int dt \\&= \frac{4t^3}{3} - \frac{12t^2}{2} + 9t + C \\&= \frac{4t^3}{3} - 6t^2 + 9t + C \blacksquare\end{aligned}$$